

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในโครงการระบบส่งเสริม

การเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

Extension of Integrated Pest Management (IPM) of Farmers in the Extension of
Rice Collaborative Farming Project in Natan District, Ubonrachathani Provinceเกษศณี พรหมมี (Kedsanee Prommee)¹ เบนจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)²บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอำเภอนาตาล ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร สภาพการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร ผลจากการส่งเสริมในการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน และปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอนาตาล จำนวน 7 กลุ่ม ในปี 2562 รวม 210 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจับสลาก จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 140 ราย เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุเฉลี่ย 55.59 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.67 คน ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 18.68 ปี มีพื้นที่ถือครองและพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 12.32 ไร่ ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวนแรงงานในการทำนาและแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.67 คน มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 1,519.29 บาท/ไร่ มีรายจ่ายในการทำนาเฉลี่ย 719.57 บาท/ไร่ และแหล่งเงินทุนในการทำเกษตรเป็นของตนเองทั้งหมด เกษตรกรตอบถูกเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานเฉลี่ย 16.52 ข้อ เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรมมากที่สุดและมีความรู้ในประเด็นการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สมุนไพรน้อยที่สุด เกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านเนื้อหาการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สมุนไพรมากที่สุดและการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธีน้อยที่สุด เกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านวิธีการการใช้สารป้องกันแมลงมากที่สุด และได้รับการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์น้อยที่สุด เกษตรกรได้นำวิธีการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรม ชีววิธี สมุนไพร และกฎหมาย ไปปฏิบัติมากที่สุด และได้นำวิธีการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกล วิธีฟิสิกส์ สารเคมี ไปปฏิบัติปานกลาง ผลที่เกษตรกรได้รับจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านบุคคลด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุด เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านเนื้อหาการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรม ชีววิธี วิธีกล วิธีฟิสิกส์ สมุนไพร สารเคมี และกฎหมาย และประสบปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมได้แก่ ด้านกระบวนการ และเกษตรกรโดยมีข้อเสนอแนะเกษตรกรหาความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานและให้ความสำคัญในการควบคุมศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานในทุกๆวิธี

คำสำคัญ การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน จังหวัดอุบลราชธานี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2629000957@stou.ac.th² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobench@hotmail.com³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The purpose of this research was to study economic and social characteristics of farmers farmers' knowledge of rice pest control by integrated method conditions for promoting rice pest control by a combination of farmers the need for promotion (content and method of promotion) farmers' control of rice pests by a combination of methods effect of promotion in rice pest control by combination method; and problems and recommendations of farmers in promoting and controlling rice pests by combining methods. The samples used in the research There were 7 groups of farmers participating in the large-scale agricultural extension system project in Natal District in 2019, totaling 210 farmers using a simple random sampling method. The sample was 140 people. The data collection tool used a questionnaire. The statistics used in the data analysis were percentage, frequency, mean, minimum, maximum, and standard deviation. The results showed that Most of the farmers are female, aged 55.59 years old, graduating from primary school. Number of household members: 5 people, 20 years of experience in farming, 10 rai of farming area. Most social positions are village committees. and is a member of the large plot group characteristics of holding the land in their own farming, amounting to 10 rai, the number of laborers in farming and 3 workers in the household, income from farming 1,800 baht, expenses for farming 800 baht, and the source of funds for farming are all their own funds. Farmers knowledge of rice pest control by combination method of farmers averaged 16.52 items. Content promotion and method at a high level. The practice of promoting rice pest control by a combination of methods, biological methods, mechanical methods, physical methods, herbs, chemicals and laws are mostly applied. Farmers were affected by the promotion of rice pest control by integrated method, overall, at a high level. and Most of the farmers were facing problems in the content of rice pest control by zoning, biological methods, mechanical methods, physical methods, herbs, chemicals, and laws, and were facing problems on promotion methods, namely: process and farmers therefore, farmers must constantly research and learn about pest management with a specific combination of methods. and attaches great importance to pest control with a combination of all methods to increase knowledge and control pests more efficiently and effectively.

Keywords: Combined pest control, Ubon Ratchathani Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

เนื่องด้วยประเทศไทยประสบปัญหาภัยพิบัติจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะภาคเกษตรได้รับผลกระทบตั้งแต่การผลิต จนถึงการตลาด ส่งผลต่อรายได้และการประกอบอาชีพ รวมถึงเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมดิจิทัล ความใส่ใจเรื่องความปลอดภัยจากอาหารและสุขอนามัย จึงนับเป็นความท้าทายของกรมส่งเสริมการเกษตรที่จะต้องปรับวิธีการทำงาน เพื่อยังคงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีเช่นเดียวกับในภาวะปกติ การก้าวเข้าสู่เกษตรวิถีใหม่ (New Normal) สิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กับการเปลี่ยนแปลง คือ การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร โดยปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต การบริหารจัดการสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ใช้ตลาดนำการผลิตเป็นหลัก เพื่อยกระดับเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรเกิดรายได้ที่ยั่งยืน ด้วยการยกระดับเกษตรกรพันธุ์เศรษฐกิจชุมชนในแต่ละด้าน ซึ่งแนวทางการพัฒนาส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบแปลงใหญ่ และพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน โดยยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด เพื่อสร้างความเข้มแข็งส่งเสริมให้เกษตรกรทำงานในรูปแบบเครือข่าย พัฒนากระบวนการผลิตให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน การผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สร้างตราสินค้า (Brand) มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ เป็นต้น และส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ได้แก่ ยกระดับการทำงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ให้เป็นกลไกหลักของชุมชนในการให้บริการด้านดินและปุ๋ย รวมทั้งส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิต ช่วยสร้างธุรกิจให้เกิดขึ้นในชุมชน

ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่และทำการผลิตเอง การกำหนดพื้นที่เป้าหมายของการเกษตรแบบแปลงใหญ่จะดำเนินการในพื้นที่ต่างๆ เช่น พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฎิรูปที่ดิน พื้นที่ในเขตสหกรณ์นิคมและพื้นที่เกษตรทั่วไป โดยจะมีกำหนดเป้าหมายการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน จนถึงเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชนแบบประชารัฐ การปรับระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตโดยเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ที่ดำเนินกิจกรรมที่ติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่ ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น มีเป้าหมายการดำเนินงานของกลุ่มชัดเจน เป็นการพัฒนาอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้นเกิดความมั่นคงในอาชีพ และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด อีกทั้งเป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพรวมทั้งการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการของตลาดด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วนตลอดโซ่อุปทาน การผลิตในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการผลิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ต่อมาได้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการพัฒนาการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตบ้าง ต่อมาได้มีการนำเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น เทคโนโลยี ภูมิสารสนเทศ สารสนเทศในการจัดการฟาร์ม เทคโนโลยีในการระบุพืชพันธุ์ หรือตำแหน่งบนพื้นผิวโลก เทคโนโลยีการรับรู้ระยะไกล เทคโนโลยีการรับรู้ระยะใกล้ เทคโนโลยีการให้น้ำ/ปุ๋ย/ยาฆ่าแมลง ตามสภาพความแตกต่างของพื้นที่และเซ็นเซอร์ตรวจวัดสภาพแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลฯ ได้มีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อทำการผลิตในระบบเกษตรแปลงใหญ่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อหน่วย ยกระดับมาตรฐานผลผลิต และบริหารจัดการกลุ่ม/ผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน มีการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานภายนอกกระทรวงฯ และภาคเอกชน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรมีโอกาสเข้ามาสู่การส่งเสริมในระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการร่วมดำเนินการระบบเกษตรแปลงใหญ่ กับภาคเอกชนภายใต้คณะทำงานด้านการพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่ในรูปแบบของนาแปลงใหญ่ประชารัฐเพื่อนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร (กรมการข้าว, 2564)

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาด้านการเกษตร เน้นในรูปแบบของระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่สำคัญ และข้าวเป็นพืชหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการดำเนินการแบบแปลงใหญ่ จึงได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมการเกษตรโดยสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับมอบหมายภารกิจที่จะขับเคลื่อนการดำเนินการระบบแปลงใหญ่ในด้านการเพิ่มผลผลิตและผลิตผลที่มีคุณภาพ จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรข้าวเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากของจริงและปฏิบัติจริงในแปลงนา โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยงพร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติที่ไร่นาของเกษตรกรเอง ซึ่งการส่งเสริมการเกษตรของนาแปลงใหญ่ข้าวให้มีคุณภาพ จะเน้นเรื่องการจัดการศัตรูข้าวแบบผสมผสานเป็นสำคัญ ที่พี่น้องเกษตรกรจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ในเรื่องนี้และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการศัตรูข้าวในแปลงนาของตนเองซึ่งจะส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา ไปจนถึงการเก็บเกี่ยว ตลอดจนคุณภาพผลผลิต โดยเน้นการวิเคราะห์ระบบนิเวศ ในนาข้าวและการควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกต้อง ลดการใช้สารเคมี เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากสถานการณ์ของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าว อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการกำหนดแนวทางการส่งเสริมความรู้ แก่เกษตรกรให้เกิดประโยชน์ในการลดปัญหาแมลงศัตรูพืชในนาข้าวได้อย่างถูกวิธีและ นำไปสู่การลดต้นทุนการผลิตและได้รับผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอำเภอนาตาล
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมและระดับความต้องการการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาผลจากการส่งเสริมในการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน
6. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 7 กลุ่ม มีประชากรจำนวน 210 ราย ในปี 2562 ทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจับสลาก จำนวน 140 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ ที่มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ที่ผ่านการตรวจสอบ หาค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของคอนบาค ตอนที่ 3.1 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.860 ตอนที่ 3.2 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.815 และตอนที่ 5 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.953 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนพื้นที่ในการทำนา ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา จำนวนแรงงานในการทำนา รายได้จากการทำนา รายจ่ายในการทำนา และแหล่งเงินทุน ในการทำเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร ประกอบด้วย ความรู้ด้านการควบคุม ศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรม ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธี ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกล ความรู้ด้านการ ควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์ ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สมุนไพร ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สารเคมี และความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้กฎหมาย

ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานและการนำไปใช้ของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) การได้รับการส่งเสริมด้านเนื้อหาและความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของ เกษตรกร ได้แก่ ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรม ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธี ความรู้ด้านการ ควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกล ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์ ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สมุนไพร ความรู้ ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สารเคมี และความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้กฎหมาย 2) การได้รับการส่งเสริมด้าน วิธีการและความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการเกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร ได้แก่ การส่งเสริม โดยสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์

ตอนที่ 4 การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน ประกอบด้วย วิธีการควบคุมศัตรูข้าว โดยวิธีเขตกรรม การควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธี การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกล การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์ การควบคุม ศัตรูข้าวโดยใช้สมุนไพร การควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สารเคมี และการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้กฎหมาย

ตอนที่ 5 ผลที่เกษตรกรได้รับจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน ประกอบด้วย ด้านบุคคล ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน ประกอบด้วย 1) ปัญหา ด้านเนื้อหา ได้แก่ ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรม ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธี ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธี กล ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์ ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สมุนไพร ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สารเคมี และ ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้กฎหมาย 2) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ ปัญหาการส่งเสริม ปัญหาด้านกระบวนการ และ ปัญหาเกษตรกร

เมื่อได้รับแบบสัมภาษณ์คืนมาแล้ว ได้มีการตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสัมภาษณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ผลการวิจัย

1. ลักษณะด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของเกษตรกร จำนวน 140 ราย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีค่าเฉลี่ยอายุ 18.68 ปี ร้อยละ 65.7 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 50.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 ราย มีประสบการณ์ในการทำนา โดยเฉลี่ย 18.68 ปี จำนวนพื้นที่ในการทำนา โดยเฉลี่ย 12.32 ไร่ ร้อยละ 62.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 97.9 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา โดยเฉลี่ย 12.32 ร้อยละ 34.3 มีแรงงานในการทำนา จำนวน 3 คน ร้อยละ 34.3 มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 3 คน มีรายได้จากการทำนา โดยเฉลี่ย 1,519.29 บาท มีรายจ่ายในการทำนา โดยเฉลี่ย 719.57 บาท และร้อยละ 100.0 เป็นเงินทุนของตนเองในการทำนาเกษตร

2. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.4 มีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ร้อยละ 17.1 มีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร ในระดับมาก ร้อยละ 10.0 มีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร ในระดับปานกลาง และร้อยละ 6.4 มีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร ในระดับน้อย จำนวนมากที่สุดที่ตอบถูก 20 ข้อ จำนวนน้อยสุดที่ตอบถูก 8 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยที่ตอบถูกเท่ากับ 16.52

3. สภาพการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานและการนำไปใช้ของเกษตรกร พบว่า

3.1 การได้รับการส่งเสริมด้านเนื้อหาและความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สมุนไพร (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และสำหรับเกษตรกรที่มีความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้กฎหมาย, การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรม, การควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สารเคมี, การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์, การควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธี และการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกล (ค่าเฉลี่ย = 3.99, 3.91, 3.84, 3.68, 3.53 และ 3.46) ตามลำดับ

3.2 การได้รับการส่งเสริมด้านวิธีการและความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการเกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ สื่อบุคคล และสื่อสารมวลชน (ค่าเฉลี่ย = 4.09, 4.01, 3.79 และ 3.56) ตามลำดับ และสำหรับเกษตรกรที่มีความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ สื่อกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.35) ตามลำดับ

4. การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.0 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ เกษตรกรร้อยละ 33.6 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน อยู่ในระดับปานกลาง และเกษตรกรร้อยละ 1.4 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ จำนวนมากที่สุดที่เกษตรกรปฏิบัติ 20 ข้อ จำนวนน้อยสุดที่เกษตรกรปฏิบัติ 9 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยที่ตอบถูกเท่ากับ 15.8

5. ผลที่เกษตรกรได้รับจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน พบว่า

5.1 ผลที่เกษตรกรได้รับจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน พบว่า เกษตรกรได้รับผลจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

พบว่า เกษตรกรได้รับผลจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ด้านบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 4.41) สำหรับเกษตรกรได้รับผลจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 4.11 และ 4.02) ตามลำดับ

5.2 ผลที่เกษตรกรได้รับจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน พบว่า เกษตรกรได้รับผลจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรได้รับผลจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ด้านบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 4.41) สำหรับเกษตรกรได้รับผลจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 4.11 และ 4.02) ตามลำดับ

6. ปัญหา ข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน พบว่า 1) ปัญหาในการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน (ด้านเนื้อหา) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.6 มีปัญหาในการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน (ด้านเนื้อหา) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ เกษตรกรร้อยละ 16.4 มีปัญหาในการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน (ด้านเนื้อหา) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ จำนวนมากที่สุดที่เกษตรกรประสบปัญหา 12 ประเด็น จำนวนน้อยที่สุดที่เกษตรกรประสบปัญหา 3 ประเด็น และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.31 2) ปัญหาในการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน (ด้านวิธีการส่งเสริม) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.6 มีปัญหาในการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน (ด้านวิธีการส่งเสริม) อยู่ในระดับน้อยที่สุด รองลงมา คือ เกษตรกรร้อยละ 41.4 มีปัญหาในการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน (ด้านวิธีการส่งเสริม) อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ไม่มีปัญหาและมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.4 ควรให้ความสำคัญในการควบคุมศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานในทุกๆ วิธีให้มากกว่านี้ เพื่อให้การควบคุมศัตรูพืชมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น รองลงมาร้อยละ 22.9 ควรหมั่นค้นคว้าหาความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานเพื่อเพิ่มความรู้ และร้อยละ 11.4 ควรเพิ่มช่องทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทันสถานการณ์โลก

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 22.9 ควรนำสื่อสารสนเทศมาประกอบประกอบการถ่ายทอดความรู้ รองลงมาร้อยละ 18.6 ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานอย่างต่อเนื่อง และร้อยละ 9.3 ควรชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 18.6 ควรจัดการอบรม และจัดทำเอกสารความรู้แจกเกษตรกร และร้อยละ 9.3 สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อภิปรายผล

1. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกร พบว่า

1.1 ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรม พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรมทำได้โดยการไถพรวนเพื่อลดการเกิดโรคและแมลงศัตรูข้าว และการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรมทำได้โดยการให้น้ำและให้ปุ๋ย ในขนาดที่พอเหมาะ มากที่สุด รองลงมา คือ การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรมทำได้โดยใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ที่ดีต้านทานโรคและแมลง การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรมทำได้โดยการกำจัดวัชพืชเพื่อป้องกันการเกิดโรคและแมลง และการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรมทำได้โดยการปรับสภาพดินด้วยปูนขาวเพื่อเพิ่มความเป็นกรดให้ดิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิตา ฮวบเจริญ (2562) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในข้าวของเกษตรกร จังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาแปลงได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง การตลาด การวิเคราะห์ศักยภาพสินค้าพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การบริหารจัดการน้ำ และการพัฒนาสินค้าสู่มาตรฐานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่จากกรมการข้าวโดยผ่านการอบรมและประชุม

1.2 ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธี พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธีทำได้โดยการอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติเพื่อลดการเกิดศัตรูข้าว เช่นตัวห้ำ ตัวเบียน และการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธีทำได้โดยใช้เชื้อบีที ในการป้องกันกำจัดหนอนศัตรูข้าว รองลงมา คือ การควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธีทำได้โดยใช้ไส้เดือนฝอย ในการป้องกันกำจัดโรคข้าวที่อยู่ในดิน และการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธีทำได้โดยใช้เชื้อรา ไตรโคเดอร์มา และบิวเวอร์เรีย เพื่อป้องกันการเกิดโรคในข้าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพรณ คำมูล (2557) ได้ศึกษา การใช้ชีววิธีในการควบคุมศัตรูพืชของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมากกว่าสองในสามพบการระบาดของโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาเป็นบางครั้ง เกษตรกรมากกว่าครึ่งพบมีการระบาดของแมลงศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมากกว่าครึ่งใช้เชื้อราบิวเวอร์เรียเป็นบางครั้ง เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่พบการระบาดของหนอนศัตรูพืช จึงทำให้เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่มีการใช้เชื้อแบคทีเรียบาซิลลัส ทูริงเยน ซิส เกษตรกรมากกว่าครึ่งพบการระบาดของโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราและเชื้อแบคทีเรียอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมากกว่าครึ่งใช้เชื้อแบคทีเรียบาซิลลัส ซับทิลิสเป็นบางครั้ง

1.3 ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกล พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกลทำได้โดยใช้มุ้งคลุมแปลงข้าวเพื่อป้องกันแมลงศัตรูข้าว รองลงมา คือ การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกลทำได้โดยใช้กับดักกาเวนียวในแปลงข้าวเพื่อกดแมลงศัตรูข้าว และการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีกล หากพบแมลงศัตรูพืชในปริมาณที่มากทำได้โดยการจับทำลายแมลงศัตรูข้าวโดยใช้มือ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญหา จินดาวานิชสกุล (2561) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับรู้ข่าวสารจากเกษตรตำบลระดับมากและความเข้าใจน้อยที่สุด คือ การนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้ามาร่วมในการผลิต

1.4 ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์ พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์ทำได้โดยใช้เสียงเพื่อไล่แมลงศัตรูข้าวไปไกลจากแปลงนา รองลงมา คือ การควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์ทำได้โดยใช้รังสีเพื่อทำให้แมลงเป็นหมัน ลดการขยายพันธุ์ของแมลง และการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีฟิสิกส์ทำได้โดยการแสงแดดในการไล่แมลงศัตรูข้าวให้ไปไกลจากแปลงนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ์ภาส เอี่ยมสะอาด (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ผู้ให้ข้อมูลมีการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีการผสมผสานโดยรวมในระดับมากในด้านการใช้วิธีการเกษตรกรรม และด้านการใช้พันธุ์ต้านทาน และมีการยอมรับระดับปานกลางในประเด็นด้านการใช้ชีววิธี และด้านการใช้วิธีกลและฟิสิกส์

1.5 ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สมุนไพร พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานจะต้องมีการใช้สารสกัดสมุนไพรเพื่อไล่และป้องกันแมลงศัตรูข้าว และเกษตรกรไม่มีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานจะต้องมีการปลูกพืชสมุนไพรไว้ในแปลงนาข้าวเพื่อไล่และป้องกันแมลงศัตรูข้าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560) ได้ศึกษา ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า การผลิตผักปลอดภัย เกษตรกรมีการตรวจวิเคราะห์ดิน พื้นที่ปลูกเป็นที่ราบ เกษตรกรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ใช้วิธีผสมผสานในการป้องกัน กำจัดโรค และแมลงศัตรูพืช มีการคัดแยกหรือการตัดแต่งผักก่อนจำหน่าย มีการจำหน่ายผลผลิตผ่านสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจากทางเทศบาลตำบลพันเสา เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรบางส่วนยังไม่สามารถปฏิบัติตามเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ เนื่องจากการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติภายในแปลงยังไม่ครบถ้วน

1.6 ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้สารเคมี พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานจะต้องมีการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูข้าวในนา เช่น สารเซพวินกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานจะต้องมีการใช้สารเคมีเพื่อเป็นเหยื่อล่อแมลง เช่น ใช้เหยื่อดักหนู ดักปูนา (กรณีพบหนูนาและปูนาในจำนวนน้อย) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร วันหมื่น (2562) ได้ศึกษา การส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน เกษตรกรมีความรู้ด้านพันธุ์ที่เหมาะสมมากที่สุด และมีความรู้ด้านการใช้วิธีกลน้อยที่สุด

1.7 ความรู้ด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยใช้กฎหมาย พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานจะต้องมีการติดตามข่าวสารการกักกันพืชที่เป็นโรคที่ต้องห้ามนำเข้าต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิรินาถ อินทวา (2560) ได้ศึกษา ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิก นาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตาม มาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับมาก และในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด ต้องการด้านความรู้ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น คือ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อน การเก็บเกี่ยว ด้านขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิตผล และด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ประเด็น คือ ด้านแหล่งเงินทุน ด้านขั้นตอน/วิธีการการตรวจแปลง ด้านวิธีการปฏิบัติ ด้านการเข้าสู่มาตรฐานสินค้า GAP ด้านปัจจัยการผลิต ด้านขั้นตอนการ สมัครขอใบรับรองมาตรฐาน และด้านการต่ออายุใบรับรอง

2. ผลที่เกษตรกรได้รับจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน พบว่า เกษตรกรได้รับผลจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรได้รับผลจากการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ด้านบุคคล ด้านด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิตา ฮวบเจริญ (2562) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในข้าวของเกษตรกร จังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมที่เกษตรกรเห็นด้วย คือ การจัดทำแผนรายแปลงและแผนธุรกิจทำให้เกษตรกรวางแผนการผลิตได้อย่างแม่นยำ การพัฒนาเกษตรกรปราชญ์ทำให้เกิดต้นแบบในพื้นที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

และเกษตรกรต้องการให้สนับสนุน เครื่องจักรกลทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยการผลิตที่จำเป็นพัฒนาสินค้าสู่มาตรฐานและให้มีแปลงสาธิตในด้านต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.1 เกษตรกร ต้องหมั่นค้นคว้าหาความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน โดยเฉพาะความรู้ในการจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีกลและการใช้ชีววิธี ซึ่งเป็นปัญหาที่เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ เพื่อเพิ่มความรู้ในการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

1.2 เกษตรกรควรให้ความสำคัญในการควบคุมศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานในทุกๆวิธีให้มากกว่านี้ เพื่อให้การควบคุมศัตรูพืชมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

1.3 เกษตรกรควรแสวงหาแหล่งความรู้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่องทางการอบรม โดยกรมส่งเสริมการเกษตรภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัด หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และอีกช่องทางหนึ่ง คือ ช่องทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทันสถานการณ์โลก

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานอย่างต่อเนื่อง และพาเกษตรกรออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่ที่เกิดการระบาดของศัตรูและแนะนำการปฏิบัติเมื่อเกิดการระบาดของศัตรูพืช

2.2 ในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรนำสื่อสารสนเทศมาประกอบในการถ่ายทอดความรู้ โดยเน้นให้เกษตรกรมีส่วนร่วมเพื่อที่เกษตรกรจะได้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น จากการได้เห็น ได้สัมผัส และได้เรียนรู้จริง พร้อมทั้งควรประชาสัมพันธ์ช่องทางการเรียนรู้ สมัยใหม่ให้เกษตรกรได้ทราบ

2.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรติดตามการดำเนินงานของเกษตรกรในการควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสานอย่างต่อเนื่องและชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้แก่เกษตรกร ด้านการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน โดยการจัดการอบรม และจัดทำเอกสารความรู้แจกเกษตรกร

3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดการขับเคลื่อนของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตัวเองอย่างยั่งยืน

3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการ สนับสนุนการ จัดทำโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นงบประมาณ ได้แก่ อบรม ศึกษาดูงาน หรือแม้แต่การเป็น หนึ่งในช่องทางการเรียนรู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

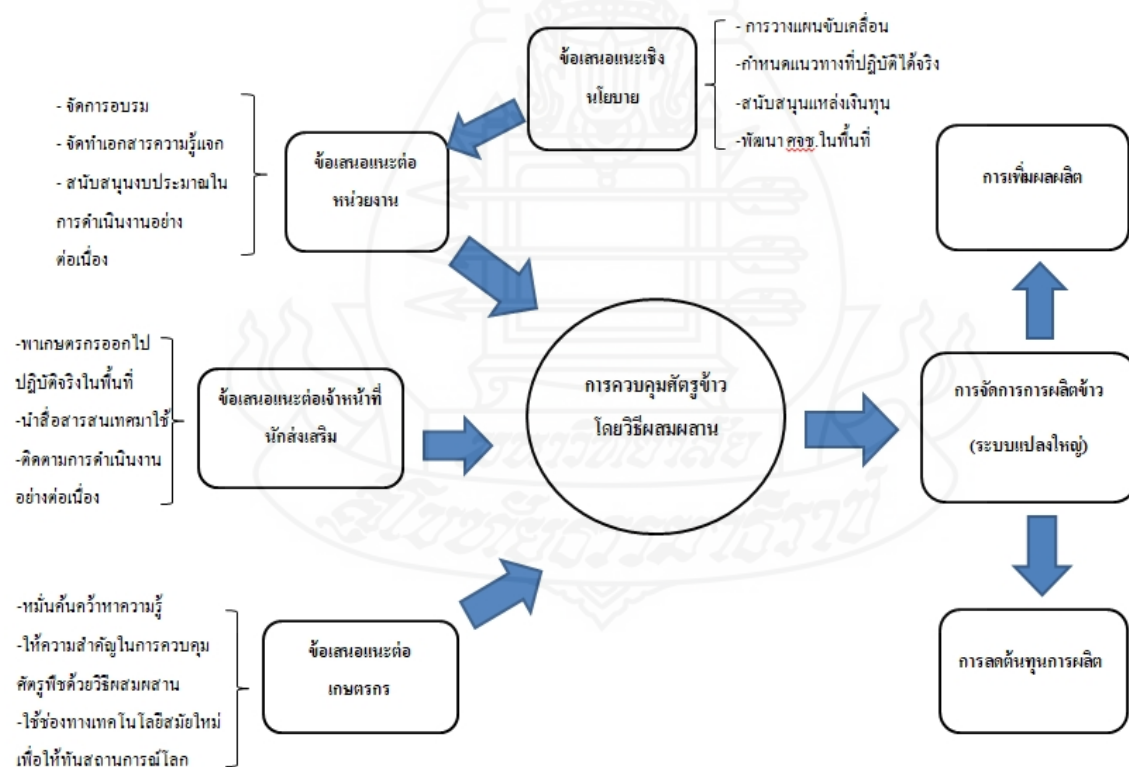
4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 4.1 ควรมีการวางแผนการขับเคลื่อน นโยบายที่ชัดเจนด้านการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานอย่างต่อเนื่อง
- 4.2 มีการกำหนดแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริงในพื้นที่ เพื่อช่วยให้ชาวนาได้นำไปปฏิบัติจริง
- 4.3 ควรให้การสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน ในการจัดอบรม ศึกษาดูงาน
- 4.4 พัฒนาขับเคลื่อนของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตัวเองอย่างยั่งยืน

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นองค์กรในการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน

5.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าว อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ในรูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และมีความครอบคลุมของเนื้อหามากที่สุด

ภาพที่ 5.1 การส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ สว่างเมฆ. (2560). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรมการข้าว. (2561). *คู่มือโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ปี 2561*. สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง. (2564). *กรมส่งเสริมการเกษตร ประกาศปี 64 “ยกระดับเกษตรกร พื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน” ก้าวสู่เกษตรกรวิถีใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564. สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/n/221508>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิโนสอาร์แอนด์ดี.
- ปณิตา ฮวบเจริญ. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในข้าวของเกษตรกร จังหวัดสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นภาพรณ คำมูล. (2557). *การใช้ชีวิตวิถีในการควบคุมศัตรูพืชของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช/นนทบุรี.
- พิชญ์ภาส เอี่ยมสะอาด. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน*. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยาบาลรชนบท มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุหงา จินดาวานิชสกุล. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนทร วันหมื่น. (2562). *การส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิรินาถ อินทวา. (2560). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิก นาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.